

Stockholm 2025-03-14

Yttrande över Kunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Lärares utbildning och kompetens har stor betydelse för att skolledare ska kunna ta ansvar för styrning, ledning och hög kvalitet i verksamheterna. Förbundet koncentrerar sig i sitt remissvar på de aspekter av utredarens förslag som har bäring på möjligheterna för skolledare att skapa förutsättningar för att så många elever som möjligt ska nå målen för utbildningen.

Förbundet ger sig inte in i, den många gånger ideologiskt grundade, debatten om vilka perspektiv på lärande och lärares roll som ska präglade lärarutbildningen. Det är inte svårt att förstå att ett samhälles normer, värden och kultur kan komma att avspeglade sig i en så pass samhällsviktig utbildning som just lärarutbildningen. Å andra sidan har den modernitet som länge präglade den svenska samhällsutvecklingen möjligtvis inneburit att bärande teorier inom utbildningsvetenskapen till viss del förlorat förankringen i vardagen i klassrummet. Ur den synvinkeln finns det förslag i denna utredning som, enligt förbundet, sannolikt kommer att ge positiv effekt på nyexaminerade lärares möjligheter att axla läraruppdraget.

Förslag om skärpta krav på kunskaper i svenska

Sveriges Skolledare delar utredarens oro över att det genomsnittliga meritvärdet bland de studenter som söker, och antas, till lärarutbildningen är lågt och att många avbryter sina studier. Det finns självklart flera perspektiv på frågan där olika lösningar kan bli aktuella. Förbundet delar dock utredarens bedömning att det finns anledning att höja tillträdeskraven.

Förbundet tillstyrker utredarens förslag men vill tillägga att de föreslagna skärpningarna borde gälla för alla lärarutbildningar på motsvarande sätt. Det är svårt att förstå varför lärare med inriktning mot fritidshem lämnas utanför. Det är också önskvärt att förkunskapskraven för utbildning som leder till förskollärarexamen ligger på samma nivå som utbildning mot grundlärarexamen. Sveriges Skolledare ser att olika hårda förkunskapskrav riskerar att leda till en syn på de olika lärargrupperna som olika bra, vilket vore högst olyckligt.

Förslag om komplettering för behörighet

Sveriges Skolledare delar utredarens bedömning att det är viktigt att det kommer att finnas vägar för att kunna komplettera för att uppfylla kraven för särskild behörighet i svenska. Utredaren föreslår att det ska utredas hur sådan komplettering ska kunna genomföras inom ramen för Komvux. Förbundet vill i det sammanhanget framföra vikten av att rektorer inom Komvux ges rimliga förutsättningar och villkor för att kunna säkerställa att betyg ges på korrekta och likvärdiga grunder.

Förslag för fler lärare och förskollärare

Det är sedan länge uppenbart att såväl lärar- som förskolläraryrket behöver kunna attrahera fler kvalificerade och motiverade studenter. Att ett gemensamt uppdrag till Skolverket och UHR om aktiva informationsinsatser skulle få någon långsiktigt märkbar effekt för tillströmningen är dock tveksamt, enligt Sveriges Skolledare. Istället krävs långsiktiga politiska överenskommelser om stabil finansiering av sektorn som säkerställer att såväl lärares som skolledares uppdrag enligt lag och förordning, resurssätts på ett adekvat sätt. Politiker på alla nivåer behöver också samlas kring en mer nyanserad bild av dagens skola. Dessa båda förändringar skulle betyda betydligt mer för bilden av läraryrket än statliga kampanjer.

Förslag för att samverka mellan lärarutbildningarna ska öka

Sveriges Skolledares medlemmar vittnar om svårigheter att anställa fullt behöriga och legitimerade lärare i vissa ämnen/skolformer. Det finns geografiska skillnader över landet men vissa lärarkategorier är det svårt att rekrytera överallt. Ökad samverkan kring utbud och dimensionering förbättra sannolikt situationen och förbundet ser positivt på ekonomisk förstärkning för att stimulera ämneslärarutbildning i så kallade små ämnen. Detta får dock inte innebära att lärarutbildning ges på orter/lärosäten där förutsättningar inte finns i form av tillgång till högt kvalificerade lärarutbildare.

Förslag för att utveckla innehållet i lärarutbildningarna

Sveriges Skolledare delar den bakomliggande uppfattningen att det behövs en bättre balans mellan teori och praktik inom lärarutbildningen och att det finns grund för att öka det praktiska innehållet på bekostnad av utrymmet för den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK).

Förbundet uppfattar utredarens förslag som till stora delar bra men känner viss oro för att de professionsbyggande delarna i utbildningen utarmas i för hög utsträckning. Att vara lärare är något annat och mer än att bara vara ämneskunnig och det är denna gemensamma lärarkunskap som också ska stärkas genom det kommande professionsprogrammet. Det får inte skapas ett glapp mellan grundutbildning och professionsprogram för lärare. Sveriges Skolledares anser att förslaget behöver ses över utifrån denna aspekt.

Förslag för att förenkla examensmålen för lärarutbildningarna

Sveriges Skolledare menar att utredaren resonerar klokt kring examensmå-
lens roll i lärarutbildningen. Det är en bra målsättning att förenkla och
minska antalet mål som snarare inriktas mot kunskaper och färdigheter
som är mer allmänt önskvärda, än som är specifika för lärarrollen. Det är
dock viktigt att förenklingarna inte minskar lärarutbildarnas ansvar att sä-
kerställa lärarstudenternas förmågor att hantera situationer och diskuss-
ioner kopplade till demokrati, diskriminering, källkritik etc. I ett mer polari-
serat samhälle med ett hårdare samhällsklimat kommer den demokratiska
träningen i klassrummet att bli allt viktigare. Lärarstudenter behöver förbe-
redas för detta.

Som arbetsgivarföreträdare och verksamhetsansvariga ser skolledare att en
stark förankring i etik och värdegrundsfrågor fortsatt kommer att vara
mycket viktiga egenskaper för lärare. Goda kontakter och samarbete med
vårdnadshavare är också oftast den bästa vägen att nå goda läranderesul-
tat och en bra arbetsmiljö. Dessa viktiga förmågor hos lärare kommer även
fortsättningsvis vara högt värderade hos arbetsgivare och kommer därför
med stor sannolikhet att fokuseras och prioriteras ändå.

Av något skäl väljer utredaren att gå precis motsatt väg på ett par områden
och föreslår väldigt specifika tillägg till examensmålen. Sveriges Skolledare
är generellt sett tveksamma till skrivningar i examensmål som är detalje-
rade kring enskilda metoder eller tekniker. Sådana examensmål kräver
ständiga översyner av texter för att vara aktuella.

Kvalitetsförstärkning för lärarutbildningarna

Sveriges Skolledare tillstyrker utredarens förslag om ekonomisk förstärk-
ning av lärarutbildningarna.

Med vänlig hälsning

Sveriges Skolledare

Ann-Charlotte Gavelin Rydman
Förbundsordförande

Lena Linnerborg
Utbildningspolitisk chef